

УДК 94(477)'19'329

Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ

(Миколаїв, Україна)

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ В. ЧОРНОВОЛА

Висвітлюються основні етапи державотворення В. М. Чорновола, який постійно дотримувався мети державної незалежності України, брав участь у суспільних процесах, розв'язанні економічних і політичних проблем країни, борючись за європейський державний устрій в Україні.

Ключові слова: В'ячеслав Чорновіл, державотворення, державний устрій.

Вже у студентські роки В. Чорновіл мав «нестандартні» погляди щодо суспільно-політичного розвитку країни [1: 437–438], про що писала факультетська газета «Журналіст». Він поступово стає на шлях державотворення, боротьби за створення зовсім іншого, морально здорового суспільства, що буде не схожим на попереднє. Він відстоює національну гідність та національну думку, яку довгий час ганебно намагалися знищити.

Молодий політик діяв активно і відкрито. У 1969 р. він пише звернення в ООН до Комітету з прав людини, де зазначає, що у радянському суспільстві порушуються права людини на свободу власних переконань і можливості їх поширювати в маси [2: (3, 71)]. Того року був закінчений трирічний термін арешту В. Чорновола за збірки «Лихо з розуму» та «Правосуддя чи рецидиви терору?».

В. Чорновіл послідовно відстоював права громадян, розуміючи необхідність та доцільність кожного брати активну участь в державних справах. Це право він вважав ознакою демократії. Воно було складовою його ідейної платформи.

Складовою частиною національного державотворення, вважав В. Чорновіл, є державна мова, якою має бути мова титульної нації. Його прагнення охороняти, зберегти і розвивати українську мову було одним із основних, бо «мова – це гімн, герб» [3: 491]. Він стверджував: «державна мова – одна. Так у більшості держав світу. Це символ держави. Мова зміцнює державу» [4: 359].

Рушійною силою перетворень у державі, на переконання В'ячеслава Максимовича, була інтелігенція, передусім та, яка завжди стояла за побудову самостійної Української держави [5: (7, 332)]. Прогресивна інтелігенція завжди переслідувалася владою. Він так характеризував свої роки заслання і дії радянської влади проти інтелігенції: «Ми –

жертви запланованої акції внутрішнього тероризму» [6: (5, 680)].

Саме «інше, демократичне» суспільство, форми і методи боротьби за нього лежали в основі теоретичних напрацювань В. Чорновола. Однією з таких форм була послідовна й аргументована критика існуючого ладу.

Вся його практична, теоретична і публіцистична діяльність – це діяльність, спрямована на розв'язання національного питання, ліквідацію національного гноблення і дискримінації, за свободу національного самовизначення, національну культуру, мову, освіту. Кожен його твір – демонстрація позицій і поглядів автора. В 1972 р. під час хвилі арештів української інтелігенції В. Чорновіл отримав шість років табору і три роки заслання. Його знову засудили за «антирадянську пропаганду й агітацію». Антирадянською на той час була визнана стаття-відповідь В. Чорновола на критичну статтю Б. Степанчука «Що і як обстоює І. Дзюба», в якій В'ячеслав Максимович довів достовірність тверджень І. Дзюби про русифікаторську політику радянської влади в Україні. З цих же мотивів його називали націоналістом.

Наприкінці 1980-х років у В. Чорновола виникла ідея федеративної України – як протиположності імперському централізму. Майбутню федеративну державу він уявляв «союзом земель, які склалися історично і несуть на собі природно-кліматичні, культурно-етнографічні, мовно-діалектні, побутово-господарчі та інші відмінності, що творять неповторне, різнолике обличчя єдиного народу» [7: 2–3].

З часом під впливом бурхливих політичних подій і політичної практики федералістська ідея В. Чорновола зазнала суттєвих коректив. Він не відмовився від неї, однак підкреслював, що її реалізація стане можливою лише після побудови в країні міцної національної держави.

У 1987 р. відчувалося поліпшення суспільної атмосфери, вже не було такої жорсткої цензури, а Компартія з часів М. Хрущова стала більш лояльною. Зменшилася кількість арештів, припинилися масові репресії, що дало можливість для формування демократичної сили – Народного Руху України, в якій В. Чорновіл відіграв важливу роль. Ця сила стала опорою в реалізації Чорноволівської ідеї здобуття Української незалежності. Рух став однією з наймасовіших організацій того часу.

В. Чорновіл передбачав позитивні зміни в країні за умови входження України до ЄС та НАТО, які для Української держави становитимуть систему колективної безпеки. Це було необхідною дією задля права називатися в Європі центральноєвропейською державою [8: 319]. Таким чином, вважав він, Україна відбудеться як демократична держава, одержить більші можливості для розвитку вільної економіки і може гідно називатися Європейською державою.

В. Чорновіл розглядав в організаційній єдності прагнення України до незалежності та прагнення України до Європи. Він вважав, що лише там молода держава зможе знайти підтримку для відродження та захисту від зовнішньої та внутрішньої загрози. Така загроза була в державі ще з часів проголошення її незалежності. Проти єдності України і Європи виступали комуністи, соціалісти та ін. В. Чорновіл не погоджувався з діями влади, пояснюючи це тим, що українська влада не має патріотизму і тому не має української ідеї [9: 74].

Шлях України до Європи пролягав, на думку В. Чорновола, через широке реформування. Лише широке економічне реформування, вважав він, дозволить розвиватися суспільству і демократичній

державі. Депутати парламенту України повинні активно цьому сприяти та працювати на засадах патріотизму і державотворення. У тому ж 1998 р. він пропонував провести адміністративну, ринкову, економічну реформи, а також реалізувати програму трансформації тіньової економіки в легальну та ін. Він робив усе задля зростання державницького потенціалу України.

Джерела та література:

1. Чорновіл В. Пульс Української незалежності: Колонка редактора / В. Чорновіл ; вступ. стаття та післямова Леся Танюка. — К. : Либідь, 2000. — 624 с.
2. Чорновіл В. Твори : У 10-ти т. — Т. 3 / В. Чорновіл ; упоряд. Валентина Чорновіл. — К. : Смолоскип, 2006. — 976 с.
3. Чорновіл В. Пульс Української незалежності: Колонка редактора / В. Чорновіл ; вступ. стаття та післямова Леся Танюка. — К. : Либідь, 2000. — 624 с.
4. Там само.
5. Чорновіл В. Твори : у 10-ти т. — Т. 7. Статті, виступи, інтерв'ю (березень 1990 – грудень 1992) / В. Чорновіл ; упоряд. Валентина Чорновіл. — К. : Смолоскип, 2011. — 1080 с.
6. Чорновіл В. Твори : у 10-ти т. — Т. 5. Публіцистика, документи, матеріали «Справи № 196» (1970–1984) / В. Чорновіл ; упоряд. Валентина Чорновіл. — К. : Смолоскип, 2007. — 912 с.
7. Чорновіл В. Моя виборча програма // Політика. — 1989. — №1. — с. 2—3.
8. Чорновіл В. Пульс Української незалежності: Колонка редактора / В. Чорновіл ; вступ. стаття та післямова Леся Танюка. — К. : Либідь, 2000. — 624 с.
9. Там само.

ПОБЕРЕЖЕЦ Анна

Общественно-политические идеи В. Черновола

Освещают основные этапы государственной деятельности В. М. Черновола, который придерживался цели государственной независимости Украины, участвовал в общественных процессах, решении экономических и политических проблем страны, борясь за европейский государственный строй в Украине.

Ключевые слова: Вячеслав Черновол, государственность, государственное устройство.

POBEREZHETS Anna

Social and political ideas V. Chornovila

Highlights the main stages of state V. Chornovil, who always followed the goal of independence of Ukraine, participated in social processes, solve economic and political problems of the country, fighting for the European political system in Ukraine.

Keywords: Vyacheslav Chornovil, state, government.